

Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Şahin Ören, T. ve Yüzbaşıoğlu, N. (2019). "Sürdürülebilir Destinasyon Geliştirme: Hava Sporları Uzmanları Açısından Değerlendirme", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (4): 3911-3930.

Geliş Tarihi / Received Date: 29 Ocak 2019

Kabul Tarihi / Accepted Date: 28 Mayıs 2019

Araştırma Makalesi

SÜRDÜRÜLEBİLİR DESTİNASYON GELİŐTİRME: HAVA SPORLARI UZMANLARI AÇISINDAN DEĐERLENDİRME¹

Dr. Tuba ŞAHİN ÖREN

Uşak Üniversitesi, Banaz MYO

tuba.sahin@usak.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0899-9421

Prof. Dr. Nedim YÜZBAŐIOĐLU

Akdeniz Üniversitesi, Turizm Fakóltesi

nedimy@akdeniz.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6079-9980

Öz

Bu çalışmada hava sporları aracılığıyla sürdürülebilir bir destinasyon geliştirilirken ve pazarlama kararları alınırken dikkatle değerlendirilmesi gereken konuların neler olduğunu tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda önemli aktörlerden biri olarak kabul edilen hava spor uzmanlarının görüşlerinin değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak desenlenen çalışmanın evrenini hava spor uzmanları oluşturmaktadır. Maksimum çeşitlilik stratejisi ise örnekleme yöntemi olarak belirlenmiştir. Veriler, mülakat tekniği kullanılarak yapılandırılmış görüşme formu aracılığı elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemlerinden sıklık analizi ve betimleyici analizden faydalanılmıştır. Çalışmanın sonucunda aktif bir hava sporu destinasyonu ile potansiyel bir hava sporu destinasyonu arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ortaya konmuştur. Hava sporları gerçekleştirilen bir destinasyonun güçlü, zayıf yönleri ve fırsatlarla, tehditlerin neler olduğu ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Hava sporları açısından bir destinasyonu güçlü kılan temel özelliklerden birinin hava koşullarının uygunluğu olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte yerel yönetim ve yerel halkında desteğinin ilgili destinasyonu güçlü kılan özellikler arasında olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Spor turizmi, Sürdürülebilir destinasyon pazarlama, Hava spor uzmanları, GZFT analizi, Türkiye

SUSTAINABLE DESTINATION DEVELOPMENT: INVESTIGATION WITH REGARDS TO AIR SPORT EXPERTS

Abstract

In this study, it is aimed to determine the subjects that need to be carefully evaluated while developing a sustainable destination through air sports and making marketing decisions. In this context, it is important to evaluate the views of air sports experts, who are considered to be important actors. The universe of the study, which is designed using qualitative research methods, is composed of air sports experts. The maximum diversity strategy is determined as the sampling method. The data were obtained through semi-structured interview form using interview technique. Frequency analysis and descriptive analysis were used for the analysis of the data. As a result of the study, the differences and similarities between an active air sport destination and a potential air sport destination have been demonstrated. The strengths, weaknesses, opportunities and threats of an air sport destination were evaluated separately. One

¹"Spor Turizmi Aracılığı İle Sürdürülebilir Destinasyon Geliştirme: Hava Sporları Açısından Uşak İli Potansiyeli" başlıklı doktora tezinden geliştirilmiştir.

of the main characteristics that make a destination strong in terms of air sports has been found to be suitable of weather conditions. However, it has been determined that the support of the local government and its local people is among the features that make the destination strong.

Key Words: Sports tourism, Sustainable destination marketing, Air sport experts, SWOT analysis, Turkey

1. GİRİŞ

Bir destinasyonun, hava sporları turizmi faaliyetleri sonucunda geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapılacaksa hava sporu uzmanlarının görüşleri değer kazanmaktadır. Bilinçsiz bir şekilde yatırım yapılması, fizibilite çalışmalarının gerçekleştirilmesi destinasyonu önemli derecede zarara uğratacağı gibi destinasyonun imajına da önemli derecede zarar verecektir. Herhangi bir destinasyonun hava sporları açısından uygunluğunun ölçülmesi için farklı yollar aranabilir ancak hava sporu uzmanlarının görüşleri ve yönlendirmeleri dikkate alınarak çalışmaların, planlamaların ve o doğrultuda yatırımların yapılması sonucunda destinasyonların kendilerini geliştirmesi beklenir. Diğer bir ifadeyle herhangi bir destinasyonun hava sporları konusunda geliştirilip geliştirilmemesi konusunun detaylı bir şekilde irdelenmesi söz konusu destinasyona hem maddi hem de manevi kazanç sağlayacaktır. Bu doğrultuda mevcut hava sporu destinasyonlarının olumlu ya da olumsuz yanlarına ilişkin hava spor uzmanlarının önerilerinin dikkate alınması önemli olmaktadır. Bu önerilerin dikkatle kıyaslanması sonucunda isehava sporları açısından potansiyele sahip destinasyonların hava sporu turizmi konusunda kendilerini başarılı bir şekilde geliştirmesine olanak sağlayacaktır.

Bu bağlamda olabildiğince detaylı bilgileri ortaya çıkarabilecek, derinlemesine inceleme yapmaya olanak sağlayacak, gizil kalmış verileri gün ışığına çıkarabilecek etkili yöntemlerden birinin mülakat yöntemi olduğu düşünülmektedir. Bu düşünce ışığında hava sporu uzmanları ile hava sporu destinasyonlarına ilişkin görüşlerinin elde edilmesi ve objektif bir şekilde değerlendirilmesi, kıyaslanması ve irdelenmesi amacıyla söz konusu uzmanlar ile görüşmeler yapılarak fenomenolojik araştırma tasarımından yararlanılmaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Sporun sosyal bir olgu olması ile birlikte çeşitli spor aktiviteleri aracılığıyla kitleleri belirli destinasyonlara yönlendirebilecek oldukça güçlü bir turistik ürün olarak değerlendirilmesi sonucunda turizm sektörüyle ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede spor olgusunun sosyolojik alt yapısı ile turizm kavramını ve destinasyonlar için bu olgunun sürdürülebilirliğini tek bir çatı altında (Jarvie, 2006: 15) toparlayabilmek amacıyla kavramsal çerçeve oluşturulmaktadır.

2.1. Spor Turizmi

Önceki dönemlerde spor, turizmi destekleyen bir öge olarak değerlendirilirken (Argan, 2004: 162) günümüzde spor, dünyanın en büyük sosyal olgusu olarak kabul edilmektedir. Turizmin ise gelecek yüzyılın başlarında en büyük endüstri haline geleceği tahmin edilmektedir. Spor ve turizm arasındaki ilişkinin ortak noktaları çarpıcı bir şekilde artmaktadır (Kurtzman ve Zauhar, 1997: 15).

Spor ile turizmin yakınlığı son dönemde gelişmiş bir olgu olsa da, evrensel açıdan kabul edilen bir tanımı bulunmamaktadır (Sofield, 2003: 144). Spor turizmi, sporun ve turizmin ekonomik ve sosyal bir aktivite olarak kesişmesidir (Pigeassou, 2004: 287). Spor turizmi, spor ile ilişkili aktivitelere katılmak ya da izlemek amacıyla seyahat etmeyi temsil etmektedir (Ross, 2001: 3). Spor yapmak amacıyla seyahate çıkmak, spor olaylarını izlemek amacıyla seyahat etmek, spor anlamında ünlü ve çekicilikleri olan yerleri ziyaret etmek olarak tanımlanan spor turizmi (İçöz, 2008: v), birçok şekilde ele alınmıştır. Diğer bir ifadeyle spor turizmi, gönüllük katılım sağlanabilen ya da ticari olmayan/ticari nedenlerle organize olunan ve sürekli ikamet edilen yerden uzaklaşmayı gerektiren aktif (katılımcı) ve pasif (seyirci) spor aktivitelerinin bütün formları olarak tanımlanmaktadır (Gozalova Shchikanov, Vernigo ve Bagdasarian, 2014: 93). Kurtzman (2005: 15) ise spor turizmini, turizm çabaları için sporların bir araç olarak kullanılması şeklinde ifade etmektedir.

Spor turizminin birçok alanı kendisine konu edinen kapsamlı bir yapıyı oluşturduğu ve bu nedenle de tanımlanmasının güç olduğu görülmektedir. Spor turizmi kavramı, araştırmacılar tarafından çeşitli yönleriyle incelemeye tabi tutulan gelişen bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda konuyu derinlemesine irdelemek amacıyla spor turizmi ile ilgili çeşitli ulusal ve uluslararası araştırmaların yapıldığı süreç içinde görülmektedir.

Spor turistlerinin harcama eğilimlerini (Nogawa, Yamaguchi, ve Hagi, 1996) ve harcamanın belirleyicilerini (Kwiatkowski ve Könecke, 2017), kültürel bir paylaşım olarak spor aktivitelerine katılım eğilimini (Green ve Chalip, 1998), spor turistlerinin, turizm faaliyetlerine katılırken temel motivasyonlarını, davranış eğilimlerini (Gibson, Willming ve Holdnak, 2003), spor turizminin zamansal ve mekânsal etkilerini (Higham ve Hinch, 2003), grup temelli nostalji spor turizminin sosyal deneyimle ilişkisini (Fairley, 2003), sürdürülebilir bir spor turizmi politikası ağı potansiyelini (Weed, 2003), spor turizminin gelir etkisinin tahmin edilebilmesi için modelin geliştirilebilmesini (Daniels, Norman ve Henry, 2004), spor turistlerinin, turizm faaliyetlerine katılırken sosyo-psikolojik motivasyon etkilerini (Funk ve Bruun, 2007), merkezi mekan teorisi kapsamında spor turizminin etkilerini (Daniels, 2007), spor turistinin yeniden gelme etkileyen memnuniyetle ilişkili boyutları (Shonk ve

Chelladurai,2008), memnuniyetin bir spor olayına ya da destinasyona dönüşte etkili olduğunu (Shonk ve Chelladurai, 2009), iklim değişikliklerinin kış spor turistlerinin destinasyon seçimine etkilerini (Unbehaun, Pröbstl ve Haider, 2008), sosyal ve ekonomik fayda sonucunda yerel halkın spor turizmi faaliyetlerini desteklemesi (Hritz ve Ross, 2010), spor turistlerinin rekabetçi spor etkinliklerine, olaylarına katılım amacıyla seyahat ettiklerini (Getz ve McConnell, 2011), sürdürülebilir turizm kapsamında küçük ölçekli spor etkinliklerini (Gibson, Willming ve Holdnak, 2012), yerel halkın yoksulluğunun azaltılabilmesi amacıyla spor turizminin sürdürülebilir politikalarla ve uygulamalarla desteklenmesi (O'Brien ve Ponting, 2013), spor turistlerinin kalite algılama değişkenleri ile spor destinasyonu ilişkisini (Jalilvand Pool, Vosta ve Nafchali, 2014), spor etkinliklerine katılmada yerel halk ile turistler arasında algı değişimi olup olmadığı (Aicher, Karadakis ve Eddosary, 2015), turizm, eko turizm ve spor turizmi içinde eko turizm sertifikasyon ihtiyacının belirlenmesi (Singh vd. 2016), spor turizminin motivasyon aralığı temelinde spor turizminin geleceğini şekillendiren platform oluşumunu (Perić, Wise ve Dragičević, 2017) inceleyen, çeşitli amaçlar ve problemler doğrultusunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu bağlamda spor olgusunun, turizm içinde önemli bir faaliyet olduğu görülmektedir. Turizm ve dolayısıyla seyahatin temel olarak alınması birçok spor türü ile ilişkisini ortaya koymaktadır. İki kavramın özellikli birliği, paydaşların perspektiflerine ve spor turizmine olan özel ilgi alanlarına göre değişmektedir. Spor turizmindeki çıkarların çeşitliliği akademisyenlerin ve uygulayıcıların ele alması gereken önemli bir soruyu beraberinde getirmektedir. “Spor turizmi çalışması güçlü bir teorik temelde ve adanmış akademik yazında destekleniyor mu?” (Hinch ve Higham 2004: 18).

Öyle ki spor ve turizm kavramlarının köklü geçmişi detaylı olması her açıdan inceleme yapmayı güçleştirmektedir. Köklü geçmişiyle birlikte çok çeşitli alanlara dağılması sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel açılardan derinlemesine irdelenmesine olanak tanıyan yapısı nedeniyle alan yazında güçlü bir teorik temel oluşturulmasını güçleştirmektedir (Şahin Ören, 2018).

Kavramsal açıdan diğer bir güçlükte sürdürülebilir destinasyon pazarlaması olgusunda bulunmaktadır. Spor ve turizm kavramları kadar köklü bir geçmişe sahip olmasa da sürdürülebilirlik kavramının günümüzün önemli olgularından biri olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sürdürülebilirlik, gelecekte de hemen hemen her olguya yayılacak değerli bir kavram olarak değerlendirilebilir. Destinasyonlarının sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi ve uzun ekonomik ömre sahip olabilmesi için iyi bir pazarlama yapısı oluşturulmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

2.2. Sürdürülebilir Destinasyon Pazarlaması

Sürdürülebilir turizm, ev sahibi topluluğun sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan elde edebileceği faydaları en üst seviyeye çıkarırken destinasyonun çevresel açıdan görebileceği zararları en alt seviyede tutabilecek bir yönetim yapısı oluşturarak destinasyonun sürekliliğini sağlayacak politika, planlama ve pazarlama ile ilgili faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilmektedir.

Sürdürülebilir turizm birçok alanda çeşitli konular bazında değerlendirmiştir. Sürdürülebilir turizm ve pazarlama konusuna yordayıcı bir bakış açısı getirebilmek amacıyla araştırmacılar; sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimini (Sigala, 2008), kentsel yerlerde sürdürülebilir turizm gelişimini (Timur ve Getz, 2009), sürdürülebilirlik odaklı turizm hedef planlamasını (Williams ve Ponsford, 2009), hizmet sağlayıcının perspektifinden sürdürülebilir turizmin geliştirilmesini (Mamhoori,2015), sürdürülebilir yenilikçi ürünlerin belirlenmesini (Mirela, Rabonçu ve Claudia, 2017) incelemektedir.

Bununla birlikte sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilen sürdürülebilir turizm destinasyon pazarlama uygulamaları da kış turizmi (Flagestad ve Hope, 2001), sosyal pazarlama (Dinan ve Sergeant, 2000), çiftlik turizmi (Clarke, 1999), dünya mirası sit alanları (Gilmore, Carson ve Ascençã, 2007), yeşil turizm (Seyhan ve Yılmaz, 2010), sürdürülebilir gastronomi turizmi (Üner, 2014; Şahin ve Ünver, 2015), yemek turizminin sürdürülebilir rekabet avantajı sağlaması (Rand ve Heath, 2006) gibi dönem içinde birçok açıdan ele alınmıştır.

Küreselleşmenin bir sonucu olarak ülkeler, bölgeler ve bireysel destinasyonlar arasındaki rekabet, yatırımcı ve ziyaretçi çekmek amacıyla pazarlama faaliyetlerinin önemini arttırmaktadır (Baker ve Cameron, 2008). Destinasyon pazarlaması ise turizm, seyahat ya da konaklama alanında çalışan ya da düşünen yönetici, girişimci vb. kişiler için temel oluşturmaktadır (Pike, 2012: 2).

Yarışmalar, ödüller, belgelendirme, model projeler, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği kapsayan kültürel açıdan duyarlı kalite etiketleri gibi pazarlamayla ilgili araçları ve teşvikleri kullanarak sürdürülebilir turizm ürünlerinin teşvik edilmesinin (UNCSD NGO Steering Committee, 1999: 7) sürdürülebilir destinasyonlar geliştirmede oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Sürdürülebilir destinasyon pazarlamanın başarılı bir şekilde uygulanması için öne çıkan bazı konular bulunmaktadır. Başarılı bir sürdürülebilir destinasyon pazarlaması için yapılması gereken bazı uygulamalar şöyle özetlenebilir (Wray vd. 2010: 103):

- Pazarlamada işbirlikçi bir yaklaşımı teşvik etmek;
- Stratejik pazarlama planları geliştirmek;

- Destinasyonda çekiciliği sağlayacak uygun ziyaret pazarlarını ve uygun turizm ürününün geliştirilmesine rehberlik edecek konumlandırma ve tanıtım kullanılarak verimli ve istikrarlı bir destinasyon markası ve imajı oluşturmak;
- Uygun ziyaret pazarlarını tespit etmek ve hedef göstermek;
- Destinasyon markasını ve imajını destekleyen inovatif reklam, satış ve tanıtım stratejileri geliştirmek;
- Ziyaretçilere kaliteli bilgi ve çeviri hizmeti sağlamak;
- Destinasyon imajını destekleyen festivaller ve etkinlikler geliştirmek.

Bu bilgiler ışığında spor turizmi aracılığı ile sürdürülebilir destinasyonların, pazarlama yapısının oluşturulması ve sürdürülebilir destinasyonlar geliştirilebilmesi için uzmanların görüşleri de önem kazanmaktadır.

3. YÖNTEM

Spor turizmi kapsamında turistik ürüne dönüştürülebilecek birçok sportif aktivitenin bulunması ve bu durumun tek bir başlık altında incelenmesinin mümkün olmaması nedeniyle araştırmacıların ilgileri doğrultusunda “hava sporları” tercih edilmiştir. Hava sporları ile ilgili gerçekleştirilen faaliyetlerde uzmanların, destinasyonu çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan değerlendirmesi, destinasyonun sürdürülebilirliği boyutu açısından deneyimlerini, öngörülerini paylaşması sürdürülebilir destinasyon pazarlaması çalışmaları için önemli görülmektedir. Sürdürülebilir destinasyon oluşturma ve pazarlama çabalarında dikkat edilmesi gereken, önemli görülen konular hakkında bilgi alınması bu doğrultuda araştırma problemlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede araştırma, nitel araştırma yöntemlerine dayanılarak temellendirmiştir.

Gerçeği tespit edebilmek ve var olan durumu anlamlandırabilmek için tanımlayıcı özelliğe (Ural ve Kılıç, 2006) sahip bu çalışmada betimleyici araştırma modeli desenlenmiştir. Çalışmanın temel amacına ulaşabilmek için alt amaçlar oluşturulmuş ve araştırma problemleri aşağıdaki gibi geliştirilmiştir;

1. Hava sporları ile ilgili faaliyetler gerçekleştirilirken bölgenin hangi şartlara (doğal koşullar, kültürel, ekonomik, altyapı, çekicilikler, kazaya yönelik alt yapı ve ekip oluşturma, bilgilendirme, örgütlenme vb.) sahip olduğu önemli midir?

2. Her hava sporu, her bölgede gerçekleştirilebilir mi? Bölgenin sahip olması gereken özellikler var mıdır?

3. Daha önce hava sporları yapılmamış bir bölge düşünüldüğünde nelere dikkat edilmesi gerekmektedir?

4. Hava sporları gerçekleştirilen bölgelerin güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

5. Bu bölgeleri tehdit eden ya da diğer bölgelere göre fırsat oluşturabilecek koşullar mevcut mudur?

Alt problem oluşturulurken; a) birinci ve ikinci problemler, destinasyonun çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik; b) üçüncü problem yeni bir destinasyonun sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla diğer destinasyonlarda yapılan hataların ortaya konarak yeni bir sürdürülebilir destinasyon geliştirilirken dikkate alınması gereken noktalar; c) dördüncü ve beşinci problemler ise yeni bir sürdürülebilir destinasyon geliştirilirken destinasyonun güçlü, zayıf, tehdit ve fırsatlar açısından değerlendirilebilmesi buna ilişkin olarak pazarlama çabalarına yönelik çalışmalarda dikkat edilmesi gereken noktalar açısından geliştirilmiştir.

Uzman kişilerde spesifik olarak hava sporları açısından ilgileri ve çeşitli destinasyonlarda, çeşitli hava sporları konusunda görüşlerinin alınması hedeflendiğinden maksimum çeşitlilik örneklem stratejisi uygulanmıştır. Verilerin doğru bir şekilde toplanması için derinlemesine görüşmeler yarı-yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemlerinden sıklık analizi yöntemi kullanılmış ve sıklık analizini desteklemek amacıyla betimleyici analiz uygulanmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, en az bir hava sporu dalında uzmanlaşmış kişiler oluşturmaktadır. Evrenin büyüklüğü bu anlamda belirlenemeyecek büyüklüktedir. Çeşitli özelliklere sahip, farklı birimlerin örneklem kapsamına alınabilmesi için (Baş, 2013: 199) diğer bir ifadeyle bireylerin spesifik özelliklerine bağlı kalınarak çeşitli varyasyonlar (Creswell,2015: 158) oluşturabilmek için maksimum çeşitlilik örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünü belirlemenin oldukça zor olması ve çeşitli önerilere dayanması (Creswell, 2015: 157) nedeniyle veri yeterliliğinin sağlanması dikkate alınarak örneklem büyüklüğü oluşturulmuştur. Araştırmacı, elde ettiği verilerin araştırma problemini cevaplamaya yettiğine inandığı noktada veri toplama ve örnekleme sürecini sonlandırabilmektedir (Baş, 2013: 203). Bu bağlamda altı uzman kişi görüşü alınarak örneklem büyüklüğü oluşturulmuştur.

3.2. Veri Toplama Aracı, Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Gizil bilgileri ortaya çıkarmak amacıyla veri toplama tekniği olarak nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan görüşme/mülakat tekniği kullanılmıştır. Görüşme sırasında verilerin belirli bir düzeni takip ederek sorulmasını, kayıt işlemini ve verilerin analizini kolaylaştıracağı düşünüldüğünden yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesine ve veri toplama aracı olarak kullanılmasına karar verilmiştir.

Veri toplama aracı olarak kullanılacak olan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmadan önce alan yazında detaylı inceleme yapılmıştır. Sonraki aşamada geliştirilen sorular üç akademisyen ve bir yamaç paraşütü pilotunun ilgisine sunulmuştur. Getirdikleri öneriler doğrultusunda görüşme soruları ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Sonraki aşamada bir uzman ile (yamaç paraşütü eğitmeni/pilot) görüşme gerçekleştirilerek, görüşme formundaki soruların amaca uygunluğu, anlaşılabilirliği, görüşmenin toplam zamanı gibi konular ölçümlenmiş ve getirilen öneriler doğrultusunda revize işlemi yeniden yapılmıştır.

Veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak altı uzmandan görüş alınmıştır. Veri toplama aracı ile temel probleme ulaştıracak alt problemleri kapsayan beş farklı soru katılımcılara yönlendirilmiştir. Katılımcıların yaşadıkları yerlerin, araştırmacının yaşadığı yerin dışında olması nedeniyle ve katılımcıların talepleri doğrultusunda çevrimiçi görüşme uygulamaları kullanılarak elde edilmiş ve görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmecilerle yürütülen mülakatlar ortalama 30-60 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler, katılımcıların belirledikleri tarihlerde ve saatte 1 Ocak-1 Ekim 2017 zaman aralığında yapılmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcıların dikkatlerinin dağılmaması için yarı yapılandırılmış görüşme formuna sadık kalınmış ve görüşmenin amacına yönelmesi için özen gösterilmiştir.

Elde edilen veriler yeterli görüldüğünde çalışma sonlandırılarak veriler analiz edilmeye başlanmıştır. Verilerin analizi için içerik analizi yöntemlerinden sıklık analizinden ve betimleyici analizden faydalanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırma kapsamında katılımcılara beş temel probleme ilişkin sorular sorulmuştur. Elde edilen veriler ışığında gizil bilgilere ulaşmak ve derinlemesine inceleme yapabilmek amacıyla benzer özelliklere sahip bilgiler kendileri içinde gruplandırılmıştır. Diğer bir ifadeyle konularına göre etiketlemeler yapılarak çeşitli başlıklar ve tablolar oluşturularak bilgiler aktarılmıştır.

Tablo 1. Uzman Katılımcılara İlişkin Bilgiler

<i>Katılımcılar</i>	<i>Tecrübe Yılı</i>	<i>Cinsiyet</i>
Yamaç Paraşüt Pilotu	15	Erkek
Sıcak Hava Balonu Pilotu	10	Erkek
Paramotor Pilotu	8	Erkek
Yamaç Paraşütü Pilotu	5	Erkek
Sportif Havacılık-Pilotaj	28	Erkek
Teknik-Sportif Havacılık	10	Erkek

Katılımcılar görüşme sırasına göre A1, A2, A3, A4, A5, A6 olarak kodlanmıştır. Buna göre; katılımcı uzmanların yeterliliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de yansıtılmaktadır. Yamaç paraşütü, paramotor (motorlu yamaç paraşütü) gibi çeşitli konularda uzmanlıklara sahip katılımcılar ile görüşmeler yürütülmüştür. Bununla beraber katılımcıların hepsi erkektir.

4.1. Hava Sporları İle İlgili Faaliyetler Gerçekleştirilirken Destinasyonun Sahip Olması Gereken Şartlara Yönelik Bulgular

Bu kısımda bulgular dört aşamalı incelenmiştir. İlk kısımda mevcut durumu, ikinci kısımda potansiyele sahip hava sporu destinasyonlarındaki genel durumu ortaya koymak, üçüncü kısımda potansiyel bir hava sporu destinasyonunda dikkat edilmesi gereken konular ve dördüncü kısımda da hava sporu uzmanlarının bakış açısı baz alınarak bir destinasyonun güçlü, zayıf yönlerini, fırsat ve tehdit unsurlarını belirlemek amacıyla inceleme yapılmıştır.

4.1.1. Aktif Hava Sporlu Destinasyonlarına İlişkin Bulgular

Günümüzde aktif bir şekilde hava sporlarının gerçekleştirildiği, profesyonel anlamda önemli görülen hava sporu destinasyonlarına ilişkin görüşlerini aktaran katılımcıların verileri incelenmiştir. Bu alt problemde mevcut hava sporu destinasyonlarının genel durumları, eksiklikleri ve yeterlilikleri görüşülerek genel durum için temalar oluşturulacaktır. Temalar oluşturulurken sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir destinasyon ilkeleri dikkate alınacaktır. Bu bağlamda çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik temaları altında değerlendirmeler yapılacaktır.

Tablo 2. Aktif Hava Sporlu Destinasyonlarına İlişkin Görüşler

<i>Tema</i>	<i>Görüşler</i>	<i>Görüş Sıklığı</i>
Çevresel	Hava durumu/Meteorolojik koşullar önemlidir;	6
	Doğal koşullar ve doğal güzellik/manzara önemlidir;	5
	Altyapının oluşturulmuş olması önemlidir;	3
	Kazaya yönelik alt yapı oluşturulması önemlidir;	3
	Ulaşım imkânlarının sağlanması önemlidir;	1
Sosyo-Kültürel	Bölge halkının olumlu tutumu destinasyona değer katar;	3
	Kültürel olumlu ya da olumsuz etki söz konusu değildir;	1
	Sosyo-kültürel yapıyla ilgili fikir yok;	2
Ekonomik	Hava sporları ile ilgili faaliyetlerin maliyeti yüksektir;	1
	Ekonomik durumla ilgili görüş yok.	5

Tablo 2’ye göre değerlendirme yapıldığında öncelikle uzmanların çevresel açıdan konuyu ağırlıklı olarak değerlendirdiği görülmektedir. Uzmanların yönlendirilmelerden kaçınılması için tekrarlı bir biçimde ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan görüşlerin açıklanması istenmemiştir. Genel olarak birer kez yönlendirme yapmadan hatırlatılmaya çalışılmış ve araştırmanın güvenilirliğini zedelememek için ısrardan kaçınılmıştır. Uzmanların söz konusu olan bu iki tema hakkında detaylı bilgi vermemiş olmamaları ya da konuya değinmemiş olmalarının nedeni sportif havacılık faaliyetleri esnasında ekonomik ya da sosyo-kültürel algının oluşmuyor olması olabilir.

Hava sporu alanında uzmanlaşmış katılımcıların mevcut/aktif hava sporu destinasyonları açısından görüş sıklıklarını ve temaları desteklemek amacıyla çeşitli ifadeleri;

Çevresel açıdan çeşitli görüşler;

- “Hava sporlarında ilk olarak bölgenin doğal ve coğrafi konumu önemlidir (A1).”
- “Doğal koşullar, altyapı özellikleri birinci derecede önemlidir (A3).”
- “Kaza ile ilgili yaptırımlar alt yapı çalışmaları raporlar gibi birçok çalışma daha şirket kurulmadan, kurulurken oluşturulmakta (A4).”

Sosyo-Kültürel ve Ekonomik açıdan çeşitli görüşler;

- “Kültürel bir yapılanma olması gerekmiyor, çok fazla şey paylaşılmıyor aslında (A5).”
- “Bölge insanının yerli/yabancı turistlere olan iyi yöndeki tutumu ve havacılığa olan ilgileri de destinasyon için artı bir değer olacaktır (A1).”
- “Halkla iletişime geçilmesi de yine önemli noktalardan biridir (A6).”
- “Ekonomik açıdan pahalı bir spor, eğitim maliyetleri oldukça yüksek oluyor (A5).”

Spor dolayısıyla spor turizmi kuşkusuz ki doğayla yani çevreyle ilişkilidir. Meteorolojik açıdan koşulların uygunluğu ve spor faaliyetinin gerçekleştirildiği destinasyonun doğal güzelliği çekicilik unsurunun temelini oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında ortaya çıkan bulgular ışığında bu düşünce desteklenmektedir.

4.1.2. Potansiyel Hava Sporü Destınasyonuna İlişkin Bulgular

Bir bölgenin, hava sporu destinasyonuna dönüşebilmesi için sahip olması gereken özellikler bazında incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda “Her hava sporu, her bölgede gerçekleştirilebilir mi? Bölgenin sahip olması gereken özellikler var mıdır?” alt problemi oluşturulmuştur.

Tablo 3. Potansiyel Hava Sporü Destınasyonuna İlişkin Görüşler

<i>Görüşler</i>	<i>Görüş Sıklığı</i>
Her hava sporu için özel koşullar vardır;	4
Her hava sporu için özel koşullar yoktur;	2
Hava durumu/Meteorolojik koşullar önemlidir;	5
Teknik koşullara ilişkin alt yapı çalışmaları önemlidir;	3
Yerel/merkezi yönetimler ve bölge halkının desteği önemlidir;	2

Tablo 3’e göre her hava sporunun ağırlıklı olarak her bölgede gerçekleştirilemeyeceği yönünde görüş hâkimdir. Hava sporları gerçekleştirilirken termik hava, rüzgâr hızı, yönü ve şiddeti gibi doğal koşulların muhakkak dikkate alınması gerektiği yönünde görüşler bildirilmiştir. Bununla beraber yağış, sis, bir yıl içindeki uçuş günü süresi gibi meteorolojik koşulların da uygunluğu önemlidir.

Teknik özellikler açısından yapılacak olan hava sporu türüne göre kalkış ve iniş pistinin özellikleri değişmektedir. Havaalanı olan bölgelerde gerçekleştirilmesine izin verilmeyen hava sporlarının belirlenmesi, turistlerin ihtiyaç duyacağı tesislerin oluşturulması gerekliliği yönünde görüş bildirilmiştir. Hava sporu yapılan bölgelere, tesislere ya da kalkış- iniş pistlerine ulaşımı sağlayan araçların ve yol imkânının da sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Öte yandan sosyo kültürel ve ekonomik açıdan sadece bir katılımcı değerlendirme yapmıştır.

Potansiyel Hava Sporları Destinasyonuna İlişkin Görüşler;

• *“Havacılık için en önemli koşul hava şartlarıdır. Motorlu bir hava aracı (Tek motorlu veya jet motorlu herhangi bir uçak gibi) iniş ve kalkış için etrafı açık uzun bir pist, trafik kontrol kulesi - çalışanları ve tesis binası gibi yapılara gereksinim duyarken, motorsuz çok hafif hava araçlarından sıcak hava balonu iniş - kalkış için rüzgârsız bir hava ve küçük düz ve temiz bir araziye, yamaç paraşütü ise kalkış için hafif eğimi olan ve max.30 km rüzgâra sahip bir yamaca iniş için de temiz düz bir araziye ihtiyaç duyar (A1).”*

• *“Günlük uçuş için verilen izin, yer rüzgârı, kalkış anındaki rüzgârın şiddeti demek istiyorum ya da iniş anındaki ve yerindeki rüzgârın tahmini şiddeti hepsi uçuş için elverişli olmak durumunda (A4).”*

• *“Uçuş emniyetinin sağlanması, bölge halkının bizden rahatsız olup olmayacağı, ticari yolcu taşıyan uçaklarının hattında olup olmadığı, hava şartlarının yine de kontrol edilebilecek bir merkez oluşturulması önemlidir (A5).”*

• *“İstenirse her bölgede evet (A2).”*

• *“Tabikî de hayır. Örneğin yamaç paraşütü için bile her şeyi için ayrı ayrı bölgeler seçilmelidir. Planör için termik hava hareketlerinin olduğu bölgeler seçilir (A3).”*

Yatırımlar yapılmadan önce fizibilite araştırmaları, yerel halk, hava sporu turisti, yerel işletmeler vb. paydaşların beklentilerin belirlenmesi hava sporu destinasyonu oluşturmada önemli görülen unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır.

4.1.3. Hava Sporları Yapılmamış Bir Destinasyonda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Görüşler;

Hava sporları açısından Türkiye’deki il ve ilçeler bazında değerlendirme yapıldığında hava sporları destinasyonu olabilmek için potansiyele sahip bir çok destinasyon bulunmaktadır. Söz konusu olan bu hava sporu potansiyeline sahip destinasyonların sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı kalınarak aktif bir destinasyona dönüştürülmesi sürecinde dikkat edilmesi gereken konulara ilişkin temaları oluşturabilmek için “Daha önce hava

sporları yapılmamış bir bölge düşünüldüğünde nelere dikkat edilmesi gerekmektedir?” alt problemi oluşturulmuştur.

Tablo 4. Hava Sporları Yapılmamış Bir Destinasyonda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Görüşler

Görüşler	Görüş Sıklığı
Uçuş emniyeti	2
Rüzgâr yönü, şiddeti	6
Coğrafik şekiller (dağlar, göller, akarsular vb.)	3
Yıllık uçuş günü süresi	2
Ulaşım	2
Bölge halkının desteği	2
Havaalanı yakınlığında olup olmadığı (Sivil havacılık kanunu)	2
Kalkış-İniş pisti	3
Kaza ekibi	1

Tablo 4’e göre katılımcı uzmanların çoğunlukla ekonomik açıdan değerlendirme yapmadıkları görülmektedir. Katılımcılar ağırlıklı olarak, bulutlanma, sis, yağış gibi meteorolojik konulara önem verdikleri bununla birlikte kalkış-iniş pisti, ulaşım gibi altyapı unsuruna önem verdikleri görülmektedir. Dolayısıyla bir bölgenin, hava sporu destinasyonu ve sürdürülebilir olabilmesi için öncelikli olarak hava koşullarına dikkat edilmesi ve yatırımların bu durum altında yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bölge halkının tutumu da önemli konulardan birisi olarak bildirilmektedir.

Hava Sporları Yapılmamış Bir Destinasyonda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Görüşler:

• “Yıllık rüzgâr, bulutlanma, yağış, sis, ısı gibi meteorolojik raporlara muhakkak çok dikkat edilmelidir. Bölgenin dağlar, göller akarsular gibi coğrafik şekilleri incelenmeli; oluşturulacak tesisler pistler rotalar, bu raporlara göre hazırlanmalı ve geliştirilmelidir. Faaliyetin yapılacağı bölgenin şehir merkezine uzaklığı, ulaşım ve bunun gibi hizmetler de göz ardı edilmemelidir (A1).”

• “Uçuş ile sosyal yapının olması (A2).”

• “Uçuş emniyetinin sağlanması, bölge halkının bizden rahatsız olup olmayacağı, ticari yolcu taşıyan uçaklarının hattında olup olmadığı, hava şartlarının yine de kontrol edilebilecek bir merkez oluşturulması önemlidir (A5).”

Katılımcıların belirttiği görüşler doğrultusunda; potansiyel bir hava sporu destinasyonu için bütün değişkeler, diğer hava sporu destinasyonlarından bağımsız bir şekilde incelenmelidir. Bununla birlikte hava sporu destinasyonlarının potansiyelinin belirlenmesi aşamasında sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel boyutlarının olduğu göz ardı edilmemesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

4.1.4. Hava Sporları Gerçekleştirilen Destinasyonların Güçlü, Zayıf Yönlerine, Fırsatlarına ve Tehdit Eden Unsurlarına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Hava sporu yapılan destinasyonların güçlü, zayıf yönlerini, fırsatlar ve tehditler belirlenmesi yeni oluşturulan hava sporu destinasyonlarının sürdürülebilirliğini sağlamada önemli bir dayanak olacaktır. Bu amaçla, “Hava sporları gerçekleştirdiğiniz bölgelerden örnekler vererek güçlü, zayıf yönlerini belirtebilir misiniz?”, “Sizce bu bölgeleri tehdit eden ya da diğer bölgelere göre fırsat oluşturabilecek koşullar mevcut mudur?” alt problemleri oluşturulmuştur.

Tablo 5. Hava Sporları Gerçekleştirilen Destinasyonun SWOT (GZFT) Analizi

Güçlü	Zayıf	Fırsat	Tehdit
<ul style="list-style-type: none"> • Hava koşullarının her dönem uygun olması • Konaklama imkanı çeşitliliği • Havayolu ulaşım kolaylığı • Uçuş pistlerine ulaşım kolaylığı • Hava sporu açısından yerel yönetimin alt yapı çalışmalarına yatırım yapması • Hava sporu açısından özel şirketler tarafından tamamlanmış alt yapı çalışmaları • Acil durum planlarının oluşturulmuş olması • Güvenliğin sağlanmış olması • Güzel manzara • Yerel yönetimin desteği • Yerel halkın desteği • Tesis desteği 	<ul style="list-style-type: none"> • Denetimsizlik • Yerel yönetimin alt yapı eksikliği • Ulaşımın yetersiz olması • Konaklama imkanının olmaması • İniş ve kalkış pistlerinin bulunmaması • Hava sporu turizm faaliyetlerinden yeterince gelir elde edilememesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kış döneminde bölge halkının gelir elde edebilecek durumda olması • Hava spor turistlerinin diğer turizm faaliyetlerinde (yeme-içme, turistik geziler, hediyelik eşya alışverişi vb.) bulunmasından ek gelir elde edilmesi • Bölgelere ve coğrafi şekillere uygun hava sporlarına yatırım yapılabilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Denetlenemeyen bölgelere yasak getirilmesi • Hava sporu alanında uzman olmayanların karar verici pozisyonda olması • Yol ve tesis eksikliği • Bölge halkının desteklemiyor olması

Tablo 5’te katılımcı uzmanların, mevcut hava sporu destinasyonlarının güçlü, zayıf yönlerini, fırsat ve tehdit oluşturabilecek durumlarına ilişkin değerlendirmeleri irdelenmektedir. Katılımcılar mevcut hava sporu destinasyonlarının güçlü yanlarından birinin hava koşulu olarak belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle hava koşulları bütün dönemlerde hava sporu yapmaya izin verecek değerlere sahipse hava sporu destinasyonu olabilme konusunda

güçlü bir özelliğe sahiptir. Ancak bununla beraber yerel yönetimin ilgisi, desteği ve gerekli alt yapı (pistlere ulaşım için yol ve yerel hat, konaklama, yeme-içme, kalkış ve iniş pisti vb.) çalışmalarını da tamamlamış olması güçlü yanlardandır. Hava sporu destinasyonunun güzel bir manzaraya sahip olması ayrıca çekicilik oluşturan güçlü unsurlardandır. Ek olarak acil durum planlarının yapılmış olması, toplanma yerlerinin belirlenmesi gibi hava spor turistlerinin kendilerini güvende ve konforlu hissetmelerine neden olmaktadır.

Hava sporu yapılan destinasyonda yerel yönetim tarafından denetimsizlik konusu ise güçsüz yanlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Hava spor turistlerinin eş, dost, akraba gibi yakınlarıyla birlikte bu turizm faaliyetini gerçekleştirmek istediklerinde konaklama ihtiyacının giderilmesi ve konaklama işletmelerinin çeşitliliği de yine değerlendirilen konulardan biridir. Eğer bu anlamda bir eksiklik söz konusu ise hava sporu destinasyonu için zayıf yönlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Yerel yönetimin alt yapı konusundaki eksiklikleri hava sporu turistleri için oluşturulmamış kalkış ve pistlerinin eksikliği destinasyon açısından zayıf bir yön olarak görülmektedir. Hava sporu turistleri, bazı bölgelerde her dönem bu turizm aktivitesini gerçekleştirememektedir, bu doğrultuda yerel halkın para kaybediyor olması yine destinasyonun zayıf olarak görülen yönünü yansıtmaktadır.

Yerel halkın bütün dönemlerde gelir elde edemiyor olması zayıf bir özellik olarak değerlendirilirken aslında fırsata dönüştürülebilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir ifadeyle hava sporu turizm faaliyetleri bütün dönemlerde yapılabilecek bir şekilde tesis edilmesi sonucunda yerel halk düzenli bir şekilde gelir elde edebilecektir. Her bölgede her hava sporunun yapılmasının pek mümkün olmaması nedeniyle ön çalışmalar yapılarak bölgeye uygun hava sporu ya da hava sporlarının tespit edilmesine ilişkin projeler geliştirilmesi doğru yatırımın doğru kanala yapılabilmesini sağlayacağından bir fırsat oluşturabilmektedir.

Denetlenemeyen bölgelere yasak getirilmesi gibi uygulamalar söz konusu olduğunda hava sporu turistlerinin zor durumda bırakılması, destinasyonun cazibesini önemli derece olumsuz etkileyecektir. Bu anlamda önemli bir tehdit unsurudur ve denetlemeleri yapabilecek kişilerle çalışmak, konusunda uzman kişilerin karar verici pozisyonda olmasını sağlamak destinasyonu tehdit eden unsuru ortadan kaldırmayı sağlayacaktır. Aynı zamanda hava sporu turistlerinin, hava sporu faaliyetlerini gerçekleştirecekleri bölgeye ulaşmaları ve bununla beraber kalkış-iniş pistlerine ulaşımı sağlayan yerel hatların dâhil edilmemesi önemli tehdit unsurlarındandır. Son olarak bölge halkının hava sporlarını ve turistleri desteklemiyor olması da tehdit olarak değerlendirilmektedir.

Hava Sporları Gerçekleştirilen Destinasyonların Güçlü, Zayıf Yönlerine, Fırsatlarına ve Tehdit Eden Unsurlara İlişkin Görüşler:

• “Dünya üzerinde havacılık sporları dalında tanınmış en iyi yerlerden birisi olan Fethiye/Ölüdeniz de faaliyetlerimi gerçekleştiriyorum. Bölge Hava koşulları bakımından yılın her döneminde çok uygun. Dalaman havaalanına karayolu ile 35 dakika, dolayısıyla bölgeye ulaşım çok kolay. Turizm aktif olduğu için konaklama olanakları çok çeşitli. Bahar ve yaz aylarında yurt dışından birçok insan, havacılık sporunun bir dalı olan Yamaç paraşütü uçuşları için Ölüdeniz gelmekte. Uçuşların başladığı kalkış pistleri Babadağ 1965mt yükseklikte, belediye ve özel firmalar buraya minibüslerle ulaşım olanağı sağlamaktadır. Sportif veya ticari olarak yerel yönetim ve özel şirketler altyapı çalışmalarını tamamlamış, pistler düzenlenmiş, iniş alanları belirlenmiş, acil durum planları, iletişim şemaları hazırlanmış ve koşullar güvenli ve konforlu bir şekilde sağlanmıştır (A1).”

• “Turistleri çeken önemli bir unsur, tamam doğal güzellikler ve kültürel açıdan çok güzel ama havadan bunu seyretmek için insanlar heyecanlanıyor (A4).”

• “Bireysel bir spor olduğu için gerekli pistlere ulaşımımızı genelde yürüyerek sağlıyoruz ama ulaşım için gerekli düzenlemeler yapılan bölgeler daha avantajlı oluyor. İniş yapılacak alanlarında yine imkânlarla dâhil edilmesi park yeri çadır alanı, gibi kullanılmaması avantajlı olur (A5).”

• “Bölgenin kirletilmiş olması yerel halkın tepkili olması hava koşullarının uygun olmamasın Antalya’daki yasakların ve imkânların kısıtlanması gibi durumlar tehdit unsurudur. Yeni bölgelerin düzenli bir şekilde oluşturulması konaklama yeme içme yerel halkında içinde barındırıldığı bir tesis inşa edilmesi fırsat oluşturabilir tabi hava koşulları uygunsa (A6).”

• “Yönetici desteği. Bölgenin, arazinin uygunluğu. Yaşayanların el birliği ve desteği (A2).”

• “Çeşitli projeler ile bölgelere yatırım yapılıyor olması (A3).”

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hava spor turizmi aracılığı ile sürdürülebilir bir destinasyon geliştirirken öncelikli olarak belirli bir hava sporu dalında lisansa sahip uzmanların görüşleri alınarak sürdürülebilirlikle ilgili çeşitli konularda değerlendirmeler yapılmaktadır.

Türkiye hava sporu anlamında aktif olarak kullanılan destinasyonlar bazında düşünüldüğünde doğal güzellikleri ve hava koşulları anlamında çekiciliğe sahiptir. Buradan yola çıkarak hava spor turistleri öncelikli olarak hava koşullarına ve doğal güzelliklere önem vermektedir. Bu anlamda hava sporu aracılığı ile sürdürülebilir bir destinasyon geliştirmesi

planlanıyorsa pazarlama çabalarında öncelikli olarak doğal güzellikler kullanılmalıdır. Algıda seçiciliği artırmak için doğal güzelliklerle beraber hava sporları için gerekli olan tesislerin, alt yapının varlığı ve ulaşım imkânlarının kolaylığı ortaya çıkarılmalıdır. Diker, Çetinkaya ve Cinkara (2016) hava sporları turizminin hava koşulları ve alt yapısı uygun olan destinasyonlarda turistik ürünlerin zenginleşmesine katkıda bulunduğunu ve bu durumun dolaylı olarak konaklama sürelerinin uzamasına ve turizm gelirlerinin artmasına neden olacağına ilişkin bulguları araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Aynı zamanda bölge halkının gelen turistleri destekliyor ve olumlu bir tutum sergiliyor olması da hava spor turistlerini çeken olgulardan biri olarak görülmektedir. Sürdürülebilir destinasyon pazarlaması yapılırken yerel halkın bu konuda bilinçlendirilmesi, kendi kültürel kimliğini koruması için eğitilmesi ve hava sporu turistlerinin sosyo-kültürel yapı hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu yapı oluşturulduğunda hava spor destinasyonlarının sosyo-kültürel anlamda sürdürülebilirliği sağlanabilecektir.

Hava sporu turizmi açısından bir destinasyon geliştirilmek isteniyorsa herhangi bir pazarlama stratejisi oluşturulmadan belirlenen noktalarda hava koşulları ile ilgili çeşitli ve detaylı ölçümlerin yapılmasının zorunlu olduğu görülmektedir. Aksi halde yapılan yatırımlar konusunda ciddi derecede zarar etmek mümkün görünmektedir.

Hava koşulları ile ilgili çeşitli ölçümler yapıldıktan sonra hangi bölgenin hangi hava sporuna uygun olduğunun belirlenmesi ve sürdürülebilir pazarlama çabalarında spesifik olarak bu alanlarla ilgilenilmesi hem yatırım hem de pazarlama yatırımları anlamında faydalı olacağı belirlenmektedir.

Hava sporu turistleri ve uzmanlar için güvenlik önceliklidir. Bu anlamda alt yapının oluşturulmuş olması ve pazarlama planlarında güvenlik konusuna değinilmesi turistin destinasyona olan ilgisini artıracaktır.

Hava spor uzmanları, bir destinasyonun hava sporları açısından her dönem uygun olmasını, konaklama imkânlarının çeşitliliğini, havayolu ulaşım ve yerel ulaşım kolaylığını, alt yapının, acil durum planlarının oluşturulmuş olmasını, yerel yönetimin ve yerel halkın desteğinin alınmış olmasını hava sporu destinasyonlarını güçlü kılan özellikler olarak belirtmektedir. Bu anlamda hava sporu turizmi açısından bir destinasyonun sürdürülebilirliğini sağlamak açısından belirtilen hususlara ve pazarlama çabalarında bu olgulara dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aicher, T. J., Karadakis, K., & Eddosary, M.M. (2015). Comparison of sport tourists' and locals' motivation to participate in a running event. *International Journal of Event and Festival Management*, 6(3), 215-234.
- Argan, M. (2004). Spor ve turizm pazarlamasının keşişim noktası olarak spor turizmine kuramsal bir bakış. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 158-168.
- Baker, M. J. & Cameron, E. (2008). Critical success factors in destination marketing. *Tourism and Hospitality Research*, 8(2), 79-97.
- Baş, T. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. T. Baş ve U. Akturan (Editörler), *Nitel araştırma yöntemleri nvivo ile nitel veri analizi, örnekleme, analiz, yorum*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri. Beş yaklaşım göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev: M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Daniels, M. J. (2007). Central place theory and sport tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 34(2), 332-347.
- Daniels, M. J., Norman, W. C., & Henry, M. S. (2004). Service quality, satisfaction, and intent to return in event sport tourism. *Annals of Tourism Research*, 31(1), 180-199.
- Diker, O., Çetinkaya, A., & Cinkara A. (2016). Hava sporları turizmi ve Safranbolu'nun hava sporları potansiyelinin belirlenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 84-100.
- Fairley: (2003). In search of relived social experience: Group-based nostalgia sport tourism. *Human Kinetics Journal*, 17(3), 284-304.
- Funk, D. C. & Bruun, T. J. (2007). The role of socio-psychological and culture-education motives in marketing international sport tourism: A cross-cultural perspective. *Tourism Management*, 28(3), 806-819.
- Gibson, H. J., Willming, C., & Holdnak, A. (2003). Small-scale event sport tourism: fans as tourists. *Tourism Management*, 24(2), 181-190.
- Gilmorea, A., Carson, D., & Ascenção, M. (2007). Sustainable tourism marketing at a world heritage site. *Journal of Strategic Marketing*, 15 (2-3), 253-264.
- Gozalova, M., Shchikanov, A., Vernigo, A., & Bagdasarian, V. (2014). Sports tourism. *Polish Journal of Sport & Tourism*, 21(2), 92- 96.
- Green, B. C. & Chalip, L. (1998). Sport tourism as the celebration of subculture. *Annals of Tourism Research*, 25(2), 275-291.
- Higham, J. E.S. & Hinch, T. D. (2003). Sport, space, and time: effects of the Otago highlanders franchise on tourism. *Human Kinetics Journal*, 17(3), 235-257.
- Hinch, T. & Higham, J. (2004). *Sport tourism development*. Clevedon-Buffalo-Toronto-Sidney: Channel View Publications.
- İçöz, O. (2008). *Spor turizmi pazarlaması ve futbol takımlarının hazırlık dönemi kamp yeri tercihlerini belirleyen etkenler* (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Jalilvand, M. R., Pool, J. K., Vosta, L. N., & Nafchali, J. S. (2014). The effect of marketing constructs and tourists' satisfaction on loyalty to a sport destination: A structural equation model and analysis. *Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues*, 7(4), 316-332.
- Jarvie, G. (2006). *Sport, culture and society: An introduction*. New York: Routledge.
- Kurtzman, J. (2005). Sports tourism categories. *Journal of Sport & Tourism*, 10(1), 15-20.
- Kurtzman, J. & Zauhar, J. (1997). A wave in time – The sports tourism phenomena, *Journal of Sport & Tourism*, 4(2), 7-24.
- Kwiatkowski, G. & Könecke, T. (2017). Tourism and recurring sport events: event tourists' and regular tourists' profiles and expenditures at the Windsurf world cup on sylt. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 7(5), 464-482.
- Mamhoori, A. (2015). Sustainable tourism development: an empirical survey of tour operators in India. *Journal Tourism Hospitality*, 4(183), 1-6.
- Mirela, M., Rabonțu, C., ve Claudia, M. (2017). New products and strategies for sustainable tourism in Romania. *Journal Tourism Hospitality*, 6(5), 1-9.
- Nogawa, H., Yamaguchi, Y., & Hagi, Y. (1996). An empirical research study on Japanese sport tourism in sport-for-all events: Case studies of a single-night event and a multiple-night event. *Journal of Travel Research*, 35(2), 46-54.
- Perić, M., Wise, N., & Dragičević, D. (2017). Suggesting a service research agenda in sports tourism: working experience(s) into business models. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 7(1), ss. 58-76.
- Pigeassou, C. (2004). Contribution to the definition of sport tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 9(3), 287-289.
- Pike, S. (2012). *Destination marketing an integrated marketing communication approach*. Macaristan: Elsevier.

- Ross, D. (2001). Developing sports tourism: an e guide for destination marketers and sports events planners, <http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/sport%20tourism/sport-tourism%20development%20guide.pdf>, Erişim Tarihi: 25 Ocak 2019.
- Shonk, D. J. & Chelladurai, P. (2008). Service quality, satisfaction, and intent to return in event sport tourism. *Journal of Sport Management: The Official Journal of the North American Society of Sport Management*, 22(5), 587-602.
- Shonk, D. J. & Chelladurai, P. (2009). Model of service quality in event sport tourism: development of a scale. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 6(3), 292-307.
- Sigala, M. (2008). A Supply Chain management approach for investigating the role of tour operators on sustainable tourism: The case of TUI. *Journal of Cleaner Production*, 16(15), 1589-1599.
- Sofield, T. H. B. (2003). Sports tourism: From binary division to quadripartite construct. *Journal of Sport Tourism*, 8(3), 144-166.
- şahin Ören, T. (2018). *Spor turizmi aracılığı ile sürdürülebilir destinasyon geliştirme: hava sporları açısından uşak ili potansiyeli* (Doktora Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Timur, S., & Getz, D. (2009). Sustainable tourism development: How do destination stakeholders perceive sustainable urban tourism? *Sustainable Development*, 17(4), ss. 220–232.
- Unbehaun, W., Pröbstl, U., & Haider, W. (2008). Trends in winter sport tourism: Challenges for the future. *Tourism Review*, 63(1), 36-47.
- UNCSD NGO Steering Committee. (1999). *Tourism and Sustainable Development: Sustainable Tourism: A Non-Governmental Organization Perspective* (Rapor No: 7. Oturum). Commission on Sustainable Development. New York.
- Ural, A. & Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve veri analizi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Williams, P. W. & Ponsford, I. F. (2009). Confronting tourism's environmental paradox: transitioning for sustainable tourism. *Futures*, 41(6), 396-404.
- Wray, M., Dredge, D., Cox, C., Buultjens, J., Hollick, M., Lee, D., Pearlman, M., & Lacroix, C. (2010). *Sustainable regional tourism destinations: Best practice for management, development and marketing*. Avustralya: CRC for Sustainable Tourism Pty Ltd.

EXTENDED ABSTRACT

The views of air sports experts are gaining value if efforts are made to develop a destination as a result of air sports tourism activities. Investing unconsciously, carrying out feasibility studies will significantly damage the destination as well as destroying the image of the destination. Different ways of measuring the suitability of any destination for air sports can be sought, but taking into account the opinions and directions of the air sports experts, it is expected that the destinations are expected to improve themselves as a result of studies, planning and investments. The recommendations of the air sports experts, the positive or negative aspects of other air sport destinations, and the careful comparison of these issues can improve air sport tourism.

Due to the fact that there are many sportive activities that can be converted into touristic products within the scope of sports tourism and this situation is not possible to be examined under a single title, air sports are preferred in line with the interests of the researchers.

It is seen that it is important for the activities of sustainable destination marketing in the activities carried out in the field of air sports to share their experiences and predictions in terms of environmental, socio-cultural and economic aspects of the destination, and the sustainability dimension of the destination. The aim of this course is to provide information about important issues that need to be taken into consideration in creating sustainable

destinations and marketing efforts and to present research problems in this direction. In this context, the research is based on qualitative research methods.

The population of this research consists of persons who specialize in at least one air sport. The size of the population in this sense cannot be determined. In order for different units to be included in the scope of sampling (Baş, 2013: 199) with different characteristics, the maximum diversity sampling strategy was used in order to create various variations (Creswell, 2015: 158) depending on the specific characteristics of the individuals. Due to the fact that the sample size was very difficult to determine in the qualitative researches and it was based on various suggestions (Creswell, 2015: 157), the sample size was formed by taking into consideration the data adequacy. The researcher can terminate the data collection and sampling process at the point where he believes his data to answer the research problem (Baş, 2013: 203). In this context, the sample size was formed by taking the opinions of six experts.

Six experts were interviewed using a semi-structured interview form, a data collection tool. Five different questions were addressed to the participants, including the sub-problems that would lead to the basic problem with the data collection tool. Participants' locations were obtained by using online interview applications in accordance with the demands of the participants and the interviews were recorded. Interviews with interviewers lasted for 30-60 minutes on average. The interviews were conducted on the dates determined by the participants and at the time of 1 January - 1 October 2017. During the interviews, the participants were loyal to the semi-structured interview form so that the attention of the participants was not distracted.

When the data obtained were considered to be sufficient, the study was terminated and the data were analyzed. Content analysis methods were used for the analysis of data and frequency analysis and descriptive analysis were used.

Result of the study if it is desired to develop a destination in terms of air sports tourism, it is seen that it is necessary to carry out various and detailed measurements related to the weather conditions at the determined points without creating any marketing strategy. Otherwise, it seems possible to cause serious damage to the investments.

It is determined that after making various measurements about the weather conditions, which region is suitable for the air sports and that it is beneficial in terms of both investment and marketing investments in the area of sustainable marketing efforts.

Safety is a priority for air sports tourists and experts. In this sense, the fact that the infrastructure is built and the security issues in marketing plans will increase the interest of tourists in destination.

Air sports experts state that a destination is suitable for all periods in terms of air sports, variety of accommodation facilities, air transportation and local transportation facilities, infrastructure, emergency plans are formed, local government and the support of local people are strengthening air sport destinations. . In this sense, attention should be paid to the issues mentioned in terms of ensuring the sustainability of a destination in terms of air sports tourism and in marketing efforts.